

УДК 796.323:316.42

Баскетбол як засіб соціальної інтеграції молоді

Нестеренко Н. А.

Український державний університет науки і технологій ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Анотація

Мета. Соціальна інтеграція молоді є важливою складовою процесу формування гармонійного суспільства, у якому кожна особистість має можливість реалізувати свій потенціал і брати активну участь у житті громади. В умовах глобалізації, соціально-економічних викликів та наслідків воєнних конфліктів питання залучення молоді до соціально значущої діяльності набуває особливої актуальності. Одним із ефективних засобів соціалізації та інтеграції виступає спорт, який сприяє розвитку особистісних якостей, колективної взаємодії, толерантності та почуття належності до спільноти. Командні види спорту, зокрема баскетбол, створюють умови для формування соціальної активності, згуртованості та довіри між учасниками, а також сприяють розвитку емпатії, взаємоповаги та колективної відповідальності. Багато досліджень підтверджують, що участь у спортивних командах покращує соціальні зв'язки, формує почуття спільності та позитивну соціальну ідентичність, знижуючи ризик соціальної ізоляції. Проте недостатньо вивченим залишається вплив саме систематичних занять баскетболом у студентському середовищі на розвиток комунікативних, соціально-емоційних і громадянських компетентностей. Метою даного дослідження є аналіз ролі баскетболу як чинника соціальної інтеграції молоді та визначення механізмів його впливу на міжособистісні стосунки.

Матеріал і методи. У роботі використано методи теоретичного аналізу, синтезу наукових публікацій, та порівняння емпіричних результатів досліджень, проведених серед молодіжних баскетбольних спільнот у різних соціокультурних середовищах. Дослідження проведено серед 120 здобувачів вищої освіти віком 18–23 років, які систематично займаються баскетболом у закладах вищої освіти. Для вивчення рівня соціальної інтеграції застосовано анкетування, що включало 15 запитань, об'єднаних у три блоки: соціальна взаємодія, соціально-емоційна сфера та соціальна інтеграція. Відповіді оцінювалися за п'ятибальною шкалою Лайкерта. Обробка даних здійснювалася методами кількісного (обчислення середніх значень і відсоткових показників) та якісного аналізу (інтерпретація соціально-поведінкових тенденцій). Отримані результати дозволили виявити особливості впливу занять баскетболом на формування комунікативних, соціально-емоційних і інтеграційних характеристик молоді.

Результати. Отримані результати свідчать, що участь студентської молоді у систематичних заняттях баскетболом позитивно впливає на формування ключових показників соціальної інтеграції. Найвищі середні оцінки зафіксовано у блоці «соціальна взаємодія» (4,3 бала), що відображає високий рівень комунікативності, вміння працювати в команді та підтримувати партнерів. Показники «соціально-емоційної сфери» становили в середньому 4,1 бала, що свідчить про достатній рівень довіри, емпатії та толерантності у міжособистісних стосунках. Найнижчі результати спостерігалися у блоці «соціальна інтеграція» (3,9 бала), зокрема у проявах соціальної активності

Abstract

Basketball as a tool for youth social integration

N. Nesterenko

Purpose. Social integration of youth is an important component of the process of forming a harmonious society in which every individual has the opportunity to realize their potential and actively participate in community life. In the context of globalization, socio-economic challenges, and the consequences of military conflicts, the issue of engaging young people in socially significant activities becomes particularly relevant. One of the effective means of socialization and integration is sport, which contributes to the development of personal qualities, collective interaction, tolerance, and a sense of belonging to the community. Team sports, particularly basketball, create conditions for the formation of social activity, cohesion, and trust among participants, as well as promote the development of empathy, mutual respect, and collective responsibility. Numerous studies confirm that participation in sports teams improves social ties, fosters a sense of community and positive social identity, and reduces the risk of social isolation. However, the impact of systematic basketball training in the student environment on the development of communicative, socio-emotional, and civic competencies remains insufficiently studied. The aim of this study is to analyze the role of basketball as a factor of youth social integration and to identify the mechanisms of its influence on interpersonal relationships.

Material and Methods. The study employed methods of theoretical analysis, synthesis of scientific publications, and comparison of empirical research results conducted among youth basketball communities in different sociocultural environments. The research involved 120 higher education students aged 18–23 who systematically practice basketball in higher education institutions. To assess the level of social integration, a questionnaire consisting of 15 questions grouped into three blocks—social interaction, socio-emotional sphere, and social integration was used. Responses were evaluated using a five-point Likert scale. Data processing was carried out using quantitative methods (calculation of mean values and percentage indicators) and qualitative analysis (interpretation of social-behavioral trends). The obtained results made it possible to identify the specific features of the influence of basketball training on the formation of communicative, socio-emotional, and integrative characteristics of youth.

Results. The findings indicate that participation of students in systematic basketball training has a positive effect on the formation of key indicators of social integration. The highest average scores were recorded in the «social interaction» block (4.3 points), reflecting a high level of communication skills, teamwork ability, and peer support. Indicators of the «socio-emotional sphere» averaged 4.1 points, which demonstrates a sufficient level of trust, empathy, and tolerance in interpersonal relationships. The lowest results were observed in the «social integration» block (3.9 points), particularly in manifestations of social activity outside the sports environment. Qualitative analysis

поза спортивним середовищем. Якісний аналіз відповідей показав, що регулярні тренування формують почуття командної приналежності, взаємодопоміжки та відповідальності, сприяють розвитку емоційної стійкості й підвищують готовність до соціальної взаємодії. Водночас виявлено потребу у посиленні позаспортивних форм соціалізації, що дозволяють закріплювати набутий досвід у ширшому соціальному контексті.

Висновки. Систематичні заняття баскетболом сприяють підвищенню рівня соціальної інтеграції молоді через розвиток комунікативних і соціально-емоційних компетентностей, зміцнення почуття належності до колективу та формування позитивного соціального досвіду.

Ключові слова: баскетбол; молодь; соціалізація; інтеграція; комунікація; емпатія.

Вступ

У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та соціокультурних трансформацій особливої актуальності набуває проблема соціальної інтеграції молоді. Молоді люди дедалі частіше стикаються з викликами соціальної ізоляції, відчуження, дефіциту міжособистісної комунікації та недостатнього рівня участі в житті громади. Такі тенденції негативно впливають на процеси соціалізації, формування ціннісних орієнтацій та громадянської свідомості. У цьому контексті спорт розглядається не лише як засіб фізичного розвитку, а як ефективний соціально-педагогічний інструмент інтеграції молоді у суспільство.

Особливе місце серед командних видів спорту займає баскетбол, який поєднує інтенсивну фізичну активність, стратегічне мислення, швидке прийняття рішень і командну взаємодію. Ця гра має високий потенціал для формування соціальних компетентностей, емоційного інтелекту та навичок ефективної комунікації. Саме через взаємодію з партнерами, узгодження дій і колективну відповідальність баскетбол створює природне середовище для розвитку соціальної зрілості, довіри, співпраці та толерантності.

Дослідження у сфері спортивної психології свідчать, що командні види спорту значно підвищують рівень соціальної адаптації, сприяють формуванню просоціальної поведінки та позитивного самоусвідомлення (Hillman et al., 2017; Kang, et al., 2024). Участь у колективних спортивних програмах, зокрема в баскетболі, допомагає молоді розвивати відповідальність, дисципліну, лідерські якості та здатність працювати в умовах взаємної підтримки (Qi & Ali, 2024).

Українські науковці також наголошують на важливості спорту в соціальному розвитку молоді. У працях Мусієнка А. із співавторами (2025), Чернявської Т. (2024) та Мамаєвої О. і Мамаєва Д. (2010) підкреслюється, що фізична культура і командні спортивні ігри сприяють вихованню активної життєвої позиції, розвитку морально-вольових якостей та інтеграції у соціальні спільноти. Дослідження Цимбалюк Ж. із співавторами (2024) та Мирошніченка В., Кризького Ю. і Грибовського П. (2025) демонструють, що участь у спортивних програмах сприяє соціальній інклюзії молоді з особливими потребами, поліпшуючи рівень комунікації, емпатії та почуття належності до колективу.

Попри численні публікації, присвячені темі фізично-

of the responses showed that regular training fosters a sense of team belonging, mutual support, and responsibility, contributes to the development of emotional resilience, and increases readiness for social interaction. At the same time, a need was identified to strengthen non-sport forms of socialization that would allow the acquired experience to be consolidated in a broader social context.

Conclusions. Systematic basketball training contributes to an increased level of youth social integration through the development of communicative and socio-emotional competencies, strengthening the sense of belonging to a group, and the formation of positive social experience.

Keywords: basketball; youth; socialization; integration; communication; empathy.

го виховання, соціально-психологічні механізми впливу баскетболу на процеси інтеграції молоді досі залишаються недостатньо висвітленими. Зокрема, бракує комплексних досліджень, що поєднують теоретичний аналіз і емпіричні дані, спрямованих на визначення конкретних факторів соціальної взаємодії та міжособистісного розвитку у спортивних командах.

У цьому контексті особливу цінність має вивчення баскетболу як соціально-педагогічного феномена, що формує середовище довіри, підтримки й позитивної взаємодії між молодими людьми. Такий підхід відкриває можливості для розвитку програм соціальної адаптації, інклюзії та профілактики девіантної поведінки серед студентської молоді.

Аналіз наукових джерел свідчить, що участь молоді у командних видах спорту, зокрема в баскетболі, має виражений соціально-психологічний ефект, сприяючи розвитку міжособистісних, комунікативних та колективних навичок. За даними Jones D. (2024), участь у командних іграх позитивно впливає на формування соціальних компетентностей, умінь працювати в команді, вирішувати конфлікти та підтримувати ефективну комунікацію - чинники, що визначають рівень соціальної інтеграції молоді.

У контексті соціальної адаптації через спорт Naoran S. із співавторами (2023) встановили, що систематичні заняття баскетболом протягом 12 тижнів підвищують рівень міжособистісної взаємодії, самоідентичності та емоційної стійкості учасників, що сприяє їхній соціальній адаптації. Подібні результати наведені у Wei D., Xue J., Sun B. (2025), які зазначають, що командні види спорту є ефективнішими для розвитку соціальної підтримки, емоційної регуляції та психологічної стійкості, ніж індивідуальні.

Олійник Н. і Войтенко С. (2020) підкреслюють, що спортивна діяльність має значний психологічний вплив на становлення особистості, розвиток саморегуляції, лідерських якостей і соціальної відповідальності, що є фундаментом для соціальної інтеграції.

Результати систематичних оглядів (Eime et al., 2013; Holt et al., 2017) свідчать, що участь у спортивних активностях підвищує рівень просоціальної поведінки, емпатії, здатності до співпраці та знижує соціальну ізоляцію серед підлітків. Дослідження Hillman C. H., Erickson K. I., Hatfield, B. D. (2017) показали, що регулярна фізична актив-

ність у дитячому та підлітковому віці позитивно впливає на когнітивний розвиток і соціальну поведінку, формуючи основу для ефективної взаємодії у спортивних колективах.

Suardika I. з авторськими колективами (2022, 2024) довели, що інтеграція життєвих навичок у програми тренувань із баскетболу сприяє позитивному розвитку молоді, формуванню відповідальності, командної взаємодії та соціальної згуртованості. У свою чергу, Kang X., Meng Q. та Su, C.-H. (2024) наголошують, що шкільні командні види спорту є каталізаторами комплексного добробуту студентів - фізичного, емоційного та соціального.

У дослідженні Ruggiero M. зі співавторами (2025) розглянуто застосування адаптивних програм Unified Sports у шкільному середовищі, де баскетбол виступає засобом соціальної інклюзії молоді з особливими освітніми потребами. Подібно до цього, інші спеціалісти аналізували феномен «зворотної інтеграції» у баскетболі на візках, вказуючи, що спільні заняття спортсменів із різним рівнем можливостей підсилюють толерантність і сприйняття різноманіття (Hutzler et al., 2016).

Qi L. та Ali H. N. B. M. (2024) у своєму дослідженні показали статистично значущий зв'язок між розвитком баскетбольних навичок і рівнем соціальної компетентності студентів, зокрема здатністю до співпраці та взаємопідтримки. Дослідження Reifsteck E. J., Anderson S. N., Newton J. D., Maher J. P. (2021), проведене у галузі спортивної психології, демонструє, як екологічні методи оцінки поведінки спортсменів дозволяють фіксувати соціальні взаємодії в реальному часі, підвищуючи достовірність висновків про соціальні ефекти спорту.

Українські дослідження підтверджують світові тенденції. Мамаєва О. і Мамаєв Д. (2010) наголошують, що фізична культура і спорт є важливими чинниками соціалізації, формування активної громадянської позиції та соціальної відповідальності. Мирошніченко В., Кризський Ю., Грибовський П. (2025) досліджують роль адаптивного спорту в соціальній інтеграції молоді з інвалідністю, підкреслюючи його потенціал у розвитку комунікативних навичок. Мусієнко А. та співавтори (2025) підкреслюють, що спортивні ігри виступають інструментом розвитку життєвих компетенцій і морально-вольових якостей молоді.

Крім того, Цимбалюк Ж. та співавтори (2024) розглядають фізичну активність як чинник розвитку життєвих компетентностей і соціальної взаємодії, а Чернявська (2024) підкреслює роль командної динаміки у формуванні згуртованості та емоційного благополуччя спортсменів. Приймак М. (2025) відзначає значення соціальної підтримки в процесі адаптації спортсменів протягом спортивної кар'єри.

Agich A. і Dóczy T. (2025) аналізують соціальні механізми подолання упереджень у спортивних командах, наголошуючи, що спільна діяльність у баскетболі сприяє прийняттю різноманіття та формуванню колективної ідентичності. Bailey R., Hillman C., Arent S., Petitpas A. (2013) розглядають фізичну активність як інвестицію в людський капітал, що має тривалий вплив на соціальні та когнітивні аспекти розвитку.

Важливий внесок у вивчення сучасних тенденцій зробили Zijian H., Wang W. (2025), які розглядають перспективи розвитку молодіжного спорту як інструмента соціальної інтеграції підлітків. Автори доводять, що командні види спорту, зокрема баскетбол, сприяють зміцненню соціальної згуртованості, формуванню почуття спільності та розвитку соціального капіталу.

Таким чином, результати аналізу літератури свідчать, що баскетбол як командний вид спорту має потужний соціально-педагогічний потенціал. Він сприяє розвитку комунікативних умінь, емпатії, соціальної відповідальності та почуття належності до спільноти. Отже, баскетбол доцільно розглядати не лише як спортивну дисципліну, а й як ефективний інструмент соціальної інтеграції та розвитку особистості молоді.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами, планами і темами.

Дослідження виконано в межах реалізації державних програм з розвитку фізичної культури та спорту, а також освітніх стратегій, спрямованих на соціалізацію молоді та формування здорового способу життя.

Метою даного дослідження є аналіз ролі баскетболу як чинника соціальної інтеграції молоді та визначення механізмів його впливу на міжособистісні стосунки.

Матеріал і методи

У роботі використано методи теоретичного аналізу, синтезу наукових публікацій, та порівняння емпіричних результатів досліджень, проведених серед молодіжних баскетбольних спільнот у різних соціокультурних середовищах.

Дослідження проводилося упродовж лютого-травня 2025 року на базі трьох закладів вищої освіти України: Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ), Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського, та Українського державного університету науки та технологій (м. Дніпро).

До дослідження було залучено 120 здобувачів вищої освіти віком від 18 до 23 років, які систематично займаються баскетболом у спортивних секціях або аматорських командах. Серед учасників: 65 юнаків (54,2%) та 55 дівчат (45,8%). Критерієм відбору респондентів була участь у регулярних тренуваннях не менше 6 місяців та наявність досвіду командної гри.

Анкетування проводилося у письмовій та онлайн-формах (за допомогою Google Forms). Перед початком кожен учасник отримував коротке роз'яснення про мету дослідження, добровільність участі та анонімність відповідей. Середній час заповнення анкети становив 10-15 хвилин.

Блок 1. Соціальна взаємодія. Цей блок спрямований на виявлення рівня розвитку комунікативних умінь, здатності до колективної співпраці та міжособистісної підтримки. До нього увійшли питання, що оцінювали: уміння працювати в команді; готовність брати відповідальність за спільний результат; рівень комунікативної активності; частоту прояву допомоги партнерам під час ігор; уміння

конструктивно вирішувати конфлікти.

Блок 2. Соціально-емоційна сфера. Метою цього блоку було оцінити вплив занять баскетболом на формування емоційної стабільності, довіри, толерантності та емпатії. Питання стосувалися: рівня взаємодовіри у команді; здатності сприймати емоції інших учасників; проявів поваги до партнерів і суперників; терпимості до відмінностей (етнічних, соціальних, культурних); готовності підтримувати позитивний морально-психологічний клімат у колективі.

Блок 3. Соціальна інтеграція. Цей блок мав на меті оцінити ступінь відчуття соціальної приналежності та громадянської активності респондентів. До нього включено питання, які визначали: відчуття належності до спільноти команди; участь у колективних або волонтерських ініціативах; мотивацію до соціальної активності; готовність допомагати іншим учасникам групи; загальне сприйняття себе як частини соціального середовища.

Для узагальнення результатів анкетування було розраховано загальний інтеграційний індекс (ЗІІ), який відображає сукупний рівень соціальної інтеграції молоді, що бере участь у тренуваннях з баскетболу. Індекс є комплексним показником, який інтегрує три складові: соціальну взаємодію; соціально-емоційну сферу; соціальну інтеграцію.

Кожна складова оцінювалася за 5-бальною шкалою за результатами анкетування, де: 1 бал - дуже низький рівень прояву ознаки, 5 балів - дуже високий рівень.

Для кожного респондента обчислювалися середні значення за кожною шкалою, після чого вираховувався індивідуальний інтеграційний бал (I_i) за формулою:

$$I_i = \frac{S_{вз} + S_{се} + S_{інт}}{3}$$

де - показник соціальної взаємодії; - показник соціально-емоційної сфери; - показник соціальної інтеграції.

Отримані значення варіювали від 1,0 до 5,0.

Для групового аналізу респондентів було розподілено за рівнями інтеграції відповідно до шкали:

- високий рівень - 4,2–5,0 балів,
- середній рівень - 3,2–4,1 балів,
- низький рівень - 1,0–3,1 балів.

Отримані результати були опрацьовані методами кількісного аналізу (розрахунок відсоткового співвідношення відповідей) та якісного аналізу (інтерпретація тенденцій у поведінці та мотивації молоді).

Учасники дали свою згоду на участь в дослідженні, були проінформовані про його мету, процедури анкетування та можливість відкликати свою згоду будь-який час. Дослідження виконано відповідно до Гельсінської декларації

ВМА «Етичні принципи проведення медичних досліджень за участю людини».

Результати та їх обговорення

Отримані результати анкетування подано в таблиці 1, а їх співвідношення відображено у круговій діаграмі (рис. 1).

Аналіз отриманих результатів показав, що найвищі показники спостерігаються у сфері соціальної взаємодії ($M=4,3$), що свідчить про добре розвинені комунікативні навички, здатність працювати в команді та підтримувати партнерів. Більшість опитаних (понад 60%) відзначили, що участь у баскетбольних тренуваннях сприяє підвищенню впевненості у спілкуванні, швидшому налагодженню контактів і розвитку взаєморозуміння.

Соціально-емоційна сфера ($M=4,1$) також демонструє високі результати: 56% респондентів відчувають взаємну довіру, 63% – емпатію до членів команди, а 59% – толерантність до різних поглядів. Це вказує, що баскетбол виступає не лише фізичною активністю, а й середовищем формування емоційної підтримки та психологічної стабільності.

Показники соціальної інтеграції ($M=3,9$) виявилися нижчими. Молодь активно проявляє себе в межах команди, але поза спортивним контекстом рівень громадянської активності є помірним. Лише 40% респондентів беруть участь у волонтерських або соціальних ініціативах, пов'язаних зі спортом.

Кругова діаграма (рис. 1) наочно демонструє, що понад половина учасників дослідження (55,6%) мають високий рівень соціальної інтеграції, що підтверджує ефективність командних видів спорту як засобу соціалізації. Однак 6,7% здобувачів вищої освіти з низькими показниками свідчать про потребу додаткової психолого-педагогічної підтримки для підвищення їхньої участі у колективній взаємодії.

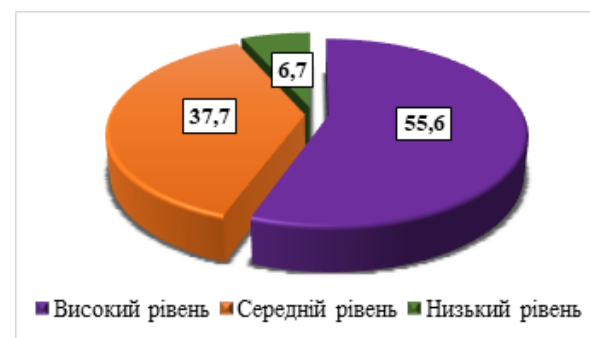

Рис. 1. Розподіл рівнів соціальної інтеграції серед студентів-баскетболістів (%)

Таблиця 1. Результати анкетування студентської молоді щодо впливу баскетболу на соціальну інтеграцію ($n=120$)

Показники	Середнє значення (М)	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
Соціальна взаємодія	4,3	62,5	33,3	4,2
Соціально-емоційна сфера	4,1	55,8	38,3	5,9
Соціальна інтеграція	3,9	48,4	41,6	10,0
Загальний інтеграційний індекс	4,1	55,6	37,7	6,7

Якісний аналіз коментарів здобувачів вищої освіти показав, що баскетбол для них є не лише видом дозвілля, а й каналом самореалізації, соціальної підтримки та подолання ізоляції. Вони відзначали покращення емоційного стану, розвиток лідерських якостей і здатність конструктивно вирішувати конфлікти.

Отже, отримані результати свідчать, що систематичні заняття баскетболом позитивно впливають на соціальну інтеграцію студентської молоді, зокрема через розвиток комунікативних та емоційних компетентностей. Водночас, ефективність цього процесу може бути підвищена за умови активнішої інтеграції спортивних практик у позааудиторну діяльність, спрямовану на формування соціального капіталу молоді.

Висновки

Комплексний аналіз теоретичних і емпіричних джерел підтвердив, що баскетбол є ефективним засобом соціальної інтеграції молоді, який сприяє розвитку комунікативних, соціально-емоційних і групових компетентностей, необхідних для гармонійної адаптації особистості в суспільстві.

Результати огляду літератури свідчать, що участь у командних видах спорту підвищує рівень соціальної взаємодії, толерантності, здатності до вирішення конфліктів і ефективної комунікації, водночас знижуючи рівень соціальної тривожності та відчуття ізоляції. Регулярні заняття баскетболом формують у молоді стійкі міжособистісні зв'язки, почуття спільності та позитивну соціальну ідентичність.

Отримані емпіричні дані показали, що здобувачів вищої освіти, які систематично займаються баскетболом, демонструють високі середні показники соціальної взаємодії ($M=4,3$), соціально-емоційної сфери ($M=4,1$) та соціальної інтеграції ($M=3,9$). Понад 56% учасників мають високий рівень соціальної інтеграції, що свідчить про здатність командного спорту формувати довіру, емпатію, співпрацю та почуття спільності.

Отримані результати узгоджуються із зарубіжними дослідженнями, які підтверджують, що участь у командних спортивних секціях покращує соціальну поведінку, емоційну стійкість і громадянську активність молоді. Українські дослідження також підкреслюють роль фізичної культури й спорту у формуванні соціально відповідальної, згуртованої та громадсько активної молоді.

Особливу увагу слід звернути на адаптаційний потенціал баскетболу: він створює умови для інтеграції молоді з різним соціальним, культурним і психологічним досвідом, зокрема осіб із особливими освітніми потребами. Це підтверджує соціально-інклюзивну функцію спорту, який виступає універсальним засобом комунікації та подолання соціальних бар'єрів.

Загалом результати дослідження узгоджуються з положеннями теорії позитивного розвитку через спорт, згідно з якою командна гра виступає платформою для формування просоціальної поведінки, соціального капіталу та активного громадянства.

Таким чином, баскетбол доцільно розглядати як соціально-педагогічний інструмент розвитку молоді, що поєднує фізичний, емоційний і соціальний виміри особистісного зростання. Його потенціал може бути реалізований у програмах формальної та неформальної освіти, університетських спортивних клубах, молодіжних центрах і ініціативах громад, спрямованих на посилення соціальної згуртованості, комунікабельності та громадянської участі молоді.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення впливу командних видів спорту на соціальну інтеграцію молоді в різних соціокультурних умовах. Перспективним є аналіз гендерних, вікових та психологічних особливостей формування соціальної згуртованості у спортивних колективах.

Окремої уваги потребує роль адаптивного баскетболу в інтеграції молоді з особливими потребами, а також розроблення програм розвитку соціально-емоційних компетентностей здобувачів вищої освіти засобами спорту.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування

Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Отримано: 19.11.2025; Прийнято: 29.12.2025

Опубліковано: 06.02.2026

Список літератури

- Мамаєва, О.В., & Мамаєв, Д.Ю. (2010). Фізична культура і спорт як чинники соціалізації особистості. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 7, 58-60.
- Мирошніченко, В., Кризський, Ю., & Грибовський, П. (2025). Роль адаптивного спорту у соціальній інтеграції молоді з інвалідністю в українських громадах. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15, (11(198)), 142-146. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11\(198\).28](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).28)
- Мусієнко, А., Солодовник, В., Божко, С., Палевич, С., & Руденко, А. (2025). Спортивні ігри як інструмент розвитку життєвих

References

- Mamaieva, O.V., & Mamaev, D.Yu. (2010). Fizychna kultura i sport yak chynnyky sotsializatsii osobystosti [Physical culture and sport as factors of socialization of personality]. *Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannia i sportu* [Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sport], no 7, 58-60. [in Ukrainian]
- Myroshnichenko, V., Kryzskiy, Yu., & Hrybovskiy, P. (2025). Rol adaptivnoho sportu u sotsialnii intehtatsii molodi z invalidnistiu v ukrainskykh hromadakh [The role of adaptive sport in social integration of youth with disabilities in Ukrainian communities]. *Naukovyi chasopys Ukrainkoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*.

- компетенцій: застосування моделі TPSR. *Спортивні ігри*, 1(35), 59–66. <https://doi.org/10.15391/si.2025-1.07>
- Олійник, Н. & Войтенко, С. (2020). Психологічні особливості спортивної діяльності: монографія. Вінниця: ВНАУ. 240. URL: <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3734>
- Приймак, М. (2025). Особливості соціальної адаптації спортсменів на різних етапах спортивної кар'єри. *Sport Science Spectrum*, 1, 77–82. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-11>
- Цимбалюк, Ж. О., Мусієнко, А. В., Спужак, В. Б., Солодовник, В. М., & Руденко, А. В. (2024). Розвиток життєвих компетенцій через фізичну активність: огляд літератури та аналіз підходів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249200>
- Чернявська, Т. (2024). Емоційне благополуччя та успішність у командних видах спорту. *Спортивні ігри*, 1(31), 75–85. <https://doi.org/10.15391/si.2024-1.07>
- Agich, A., & Dóczy, T. (2025). Beyond the game: Understanding prejudice development in basketball teams through sociological and Gestalt psychology lenses. *SPRINT – Sports Research International*, 2(2), 72–80. <https://doi.org/10.1556/1020.2025.00016>
- Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: an underestimated investment in human capital? *Journal of physical activity and health*, 10(3), 289–308. from <https://doi.org/10.1123/jpah.10.3.289>
- David Jones. (2024). Impact of Team Sports Participation on Social Skills Development in Youth. *American Journal of Recreation and Sports*, 3(2), 24–34. <https://doi.org/10.47672/ajrs.2400>
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10(1), 98. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98>
- Haoran, S., Tianci, L., Hanwen, C., Baole, T., Yiran, C., & Yan, J. (2023). The impact of basketball on the social adjustment of Chinese middle school students: the chain mediating role of interpersonal relationships and self-identity. *Frontiers in Psychology*, 14, 1205760. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1205760>
- Hillman, C.H., Erickson, K.I., & Hatfield, B.D. (2017). Run for your life! Childhood physical activity effects on brain and cognition. *Kinesiology Review*, 6(1), 12–21. <https://doi.org/10.1123/kr.2016-0034>
- Holt, N.L., Neely, K. C., Slater, L. G., Camiré, M., Côté, J., Fraser-Thomas, J., MacDonald, D., Strachan, L., & Tamminen, K. A. (2017). A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. *International review of sport and exercise psychology*, 10(1), 1–49. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2016.1180704>
- Hutzler, Y., Barda, R., Mintz, A., & Hayosh, T. (2016). Reverse Integration in Wheelchair Basketball: A Serious Leisure Perspective: A Serious Leisure Perspective. *Journal of Sport and Social Issues*, 40(4), 338–360. <https://doi.org/10.1177/0193723516632043> (Original work published 2016)
- Kang, X., Meng, Q., & Su, C.-H. (2024). School-Based Team Sports as Catalysts for Holistic Student Wellness: A Narrative Review. *Behavioral Sciences*, 14(7), 528. <https://doi.org/10.3390/bs14070528>
- Qi, L., & Ali, H. H. B. M. (2024). Reserach on Relationship between Basketball Skills and Social Ability among Male University Students in Jiangxi, China. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 14(12), 3827–3836. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v14-i12/24347>
- Reifsteck, E.J., Anderson, S.N., Newton, J.D., & Maher, J.P. (2021). A practical guide and empirical example for implementing ecological momentary
- Seriia 15* [Scientific Journal of Mykhailo Drahomanov State University. Series 15], no (11(198)), 142–146. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc-series15.2025.11\(198\).28](https://doi.org/10.31392/UDU-nc-series15.2025.11(198).28) [in Ukrainian]
- Musiienko, A.V., Solodovnyk, V.M., Bozhko, S.O., Palevych, S.S., & Rudenko, A.V. (2025). Sportyvni ihry yak instrument rozvytku zhyttievkykh kompetentsii: zastosuvannia modeli TPSR [Sports games as a tool for developing life competencies: Applying the TPSR model]. *Sportyvni ihry* [Sports Games], no 1(35), 59–66. <https://doi.org/10.15391/si.2025-1.07> [in Ukrainian]
- Oliinyk, N., & Voitenko, S. (2020). *Psykhologichni osoblyvosti sportyvnoi diialnosti: monohrafiia* [Psychological features of sports activity: monograph]. Vinnytsia: VNAU. Retrieved from <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3734> [in Ukrainian]
- Pryimak, M. (2025). *Osoblyvosti sotsialnoi adaptatsii sportsmeniv na riznykh etapakh sportyvnoi kariery* [Features of social adaptation of athletes at different stages of a sports career]. *Sport Science Spectrum*, no 1, 77–82. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-11> [in Ukrainian]
- Tsybaliuk, Zh.O., Musiienko, A.V., Spuziak, V.B., Solodovnyk, V.M., & Rudenko, A.V. (2024). Rozvytok zhyttievkykh kompetentsii cherez fizychnu aktyvnist: ohliad literatury ta analiz pidkhodiv [Development of life competencies through physical activity: Literature review and analysis of approaches]. *Pedahohichna Akademiia: Naukovi zapysky* [Pedagogical Academy: Scientific Notes], no (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249200> [in Ukrainian]
- Cherniavska, T. (2024). Emotsiine blahopoluchchia ta uspihnist u komandnykh vydakh sportu [Emotional well-being and success in team sports]. *Sportyvni ihry* [Sports Games], no 1(31), 75–85. <https://doi.org/10.15391/si.2024-1.07> [in Ukrainian]
- Agich, A., & Dóczy, T. (2025). Beyond the game: Understanding prejudice development in basketball teams through sociological and Gestalt psychology lenses. *SPRINT – Sports Research International*, no 2(2), 72–80. <https://doi.org/10.1556/1020.2025.00016>
- Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: an underestimated investment in human capital? *Journal of physical activity and health*, no 10(3), 289–308. from <https://doi.org/10.1123/jpah.10.3.289>
- David Jones. (2024). Impact of Team Sports Participation on Social Skills Development in Youth. *American Journal of Recreation and Sports*, 3(2), 24–34. <https://doi.org/10.47672/ajrs.2400>
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, no 10(1), 98. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-98>
- Haoran, S., Tianci, L., Hanwen, C., Baole, T., Yiran, C., & Yan, J. (2023). The impact of basketball on the social adjustment of Chinese middle school students: the chain mediating role of interpersonal relationships and self-identity. *Frontiers in Psychology*, no 14, 1205760. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1205760>
- Hillman, C.H., Erickson, K.I., & Hatfield, B.D. (2017). Run for your life! Childhood physical activity effects on brain and cognition. *Kinesiology Review*, no 6(1), 12–21. <https://doi.org/10.1123/kr.2016-0034>
- Holt, N.L., Neely, K. C., Slater, L. G., Camiré, M., Côté, J., Fraser-Thomas, J., MacDonald, D., Strachan, L., & Tamminen, K. A. (2017). A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. *International review of sport and exercise psychology*, no 10(1), 1–49. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2016.1180704>
- Hutzler, Y., Barda, R., Mintz, A., & Hayosh, T. (2016). Reverse Integration in Wheelchair Basketball: A Serious Leisure Perspective: A Serious Leisure Perspective. *Journal of Sport and Social Issues*, no 40(4), 338–360. <https://doi.org/10.1177/0193723516632043> (Original work published 2016)
- Kang, X., Meng, Q., & Su, C.-H. (2024). School-Based Team Sports as Catalysts for Holistic Student Wellness: A Narrative Review. *Behavioral Sciences*, no 14(7), 528. <https://doi.org/10.3390/bs14070528>
- Qi, L., & Ali, H. H. B. M. (2024). Reserach on Relationship between Basketball Skills and Social Ability among Male University Students in

- assessment in sport psychology research with athletes. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 10(3), 408–422. <https://doi.org/10.1037/spy0000252>
- Ruggiero, M., Montesano, P., Ferrante, L., Mennitti, C., Scudiero, O., & Mazzeo, F. (2025). Unified Sports for Inclusive Education: Assessing Basketball's Role in Supporting Students with Special Educational Needs—A Pilot Study. *Disabilities*, 5(4), 102. <https://doi.org/10.3390/disabilities5040102>
- Suardika, I.K., Ma'mun, A., Kusmaedi, N., Budiana, D., Mile, S., & Purnomo, E. (2022). Integration of life skills into basic student basketball training program for positive youth development. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(9), 3184–3197. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i9.7180>
- Suardika, I.K., Nakoe, M., Haryanto, A., Dadu, M., & Datau, H. (2024). Integrating life skills through basketball training program. *Jurnal Patriot*, 6(2), 51–55. <https://doi.org/10.24036/patriot.v6i2.1077>
- Wei, D., Xue, J., & Sun, B. (2025). Team vs. individual sports in adolescence: gendered mechanisms linking emotion regulation, social support, and self-efficacy to psychological resilience. *Frontiers in psychology*, 16, 1636707. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1636707>
- Zijian, H., & Wang, W. (2025). Contemporary prospects of youth sports and social integration among adolescents. *Scientific Reports*, 15(1), 35255. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-11930-x>
- Reifsteck, E.J., Anderson, S.N., Newton, J.D., & Maher, J.P. (2021). A practical guide and empirical example for implementing ecological momentary assessment in sport psychology research with athletes. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, no 10(3), 408–422. <https://doi.org/10.1037/spy0000252>
- Ruggiero, M., Montesano, P., Ferrante, L., Mennitti, C., Scudiero, O., & Mazzeo, F. (2025). Unified Sports for Inclusive Education: Assessing Basketball's Role in Supporting Students with Special Educational Needs—A Pilot Study. *Disabilities*, no 5(4), 102. <https://doi.org/10.3390/disabilities5040102>
- Suardika, I.K., Ma'mun, A., Kusmaedi, N., Budiana, D., Mile, S., & Purnomo, E. (2022). Integration of life skills into basic student basketball training program for positive youth development. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, no 17(9), 3184–3197. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i9.7180>
- Suardika, I.K., Nakoe, M., Haryanto, A., Dadu, M., & Datau, H. (2024). Integrating life skills through basketball training program. *Jurnal Patriot*, no 6(2), 51–55. <https://doi.org/10.24036/patriot.v6i2.1077>
- Wei, D., Xue, J., & Sun, B. (2025). Team vs. individual sports in adolescence: gendered mechanisms linking emotion regulation, social support, and self-efficacy to psychological resilience. *Frontiers in psychology*, no 16, 1636707. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1636707>
- Zijian, H., & Wang, W. (2025). Contemporary prospects of youth sports and social integration among adolescents. *Scientific Reports*, no 15(1), 35255. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-11930-x>

Відомості про авторів / Information about the Authors

Нестеренко Наталія Анатоліївна:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент; Український державний університет науки і технологій, ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту»; вул. Набережна Перемоги 10, Дніпро, 49094, Україна.

<https://orcid.org/0000-0002-7800-8833>,
natalya7373@ukr.net

Nataliia Nesterenko:

PhD (physical education and sport), Associate Professor Ukrainian State University of Science and Technologies SEI "Prydniprovsk State Academy of Physical Culture And Sport", str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine.